

második indikátora, amely a címek rendezésekor figyelmen kívül hagyandó kezdő karakterek számát adja meg stb.), egyre azonban képtelen a gép: egy karaktersornak a szöveggörnyezettől függő értelmezésére vagy transzpozíciójára. 1980-ra vált annyira szükségessé a megoldás, hogy egyszerre három is született: a Library of Congress, a British Library és az ALA egyaránt „filing rules” címen készített betűrendezési, besorolási szabályzatot, majd, a nemzetközi egyesítés reményével megszületett az ISO 7154-1983 és az ISO/TR 8393-1985. Valamennyi szabályzat foglalkozik a különböző jelentésű azonos karaktersorok (személy-, illetve köznévi, szerző vagy tárgy stb.) kérdésével.

(Mohor Jenő)

96/141

WEIBEL, Stuart L.: The World Wide Web and emerging Internet resource discovery standards for scholarly literature = *Libr.Trends*. 43.vol. 1995. 4.no. 623-644.p. Bibliogr.

A WWW és az Internet-anyag feltárására kialakítandó szabványok jelentősége a tudományos irodalom számára

Gépi információkeresés; Indexelés; Publikálás -tudományos kiadványoké; Szabvány -könyvtári; Számítógép-hálózat; Szoftver

A World Wide Web (WWW) a tudományos információk terjesztésének fontos csatornájává vált. A jelen cikk a WWW technológiai szempontjait tárgyalja, és megkísérli bebizonyítani, hogy a szóban forgó eszköz maradandó hatást fog gyakorolni a tudományos kommunikációra. A formázott szövegek megjelenítésének és indexelésének a szerepével is foglalkozik, különösen a HTML (Hypertext Markup Language) és az SGML (Standard Generalized Markup Language) kapcsolatával, valamint a keresési alkalmazások megőrzését igénylő lépésenkénti információkeresés problémáival. Ismerteti a hagyományos dokumentumleírási szabványok és az elektronikus, hálózati információforrások leírásának újabb szabályzatai közötti kapcsolatokat is.

(Autoref.)

Lásd még 217

Egyesületek, konferenciák

Lásd 182

KÖNYVTÁRAK ÉS TÁJÉKOZTATÁSI INTÉZMÉNYEK

Nemzeti könyvtárak

96/142

DAY, Alan: The British Library 1973-1994: an outsider's view = *Alexandria*. 7.vol. 1995. 3.no. 139-154.p. Bibliogr. 30 tétel.

A British Library fejlődése 1973 óta - egy kívülálló szemével

Feladatkör; Könyvtárpolitika; Munkaszervezet; Nemzeti könyvtár; Szolgáltatások

Az 1973-ban, különféle intézményekből létrehozott British Library az azóta eltelt időszakban jelentős hírnévre tett szert. Ez elsősorban a következő területeken elért sikeres tevékenységének köszönhető: nemzeti könyvtári feladatok; szakirodalmi ellátás minden tudományágban; a nemzeti dokumentumtermés bibliográfiai számbavétele; úttörő szerepvállalás a tájékoztatási szolgáltatások fejlesztésében; kutatások finanszírozása; elektronikus dokumentumok létrehozása, tárolása és szolgáltatása távoli használóknak. Az elmúlt 10 évben azonban sok kudarc is érte a könyvtárat az új, St Pancras-i épület átadásával kapcsolatos állandó halasztások és az egyre növekvő költségek miatt. A használók

több csoportja ellenzi a jelenlegi olvasótermek elköltötését. Az eredeti terveket az időközben felmerült problémák miatt csak részben fogják megvalósítani. A könyvtár az éppen aktuális körülményekhez szabottan számos dokumentumot adott ki stratégiai terveiről, s egy tanulmányt is készített, amelyik megkérdőjelezi az államanygyarapítási és megőrzési politikával kapcsolatos hagyományos nézeteket.

(Autoref. alapján)

96/143

VOLODIN, Boris: The National Library of Russia entering the third century of its existence = Eur.Res.Lib.Coop. 5.vol. 1995. 4.no. 440-449.p.

Az Orosz Nemzeti Könyvtár fennállásának harmadik évszázadába lép

Feladatkör; Könyvtártörténet -nemzeti; Nemzeti könyvtár

1995. május 27-én volt kétszáz éve, hogy Szentpéterváron létrejött a Birodalmi Közkönyvtár, a mai nemzeti könyvtár, amely a változások ellenére mindezekig Európa egyik fő kutatóbázisa. A cikk szerzője az évforduló alkalmából mutatja be a könyvtár történetét, sorsát, Európához való kapcsolódását.

A Birodalmi Közkönyvtár Nagy Katalin cárnő rendelete nyomán alakult meg Oroszország könyveinek összegyűjtésére. Első kinevezett igazgatója Aleksej Olenin, 30 ezer kötetes gyűjteménnyel fejlesztette a könyvtárat, támogatta az orosz nemzeti bibliográfia munkálatait is. A könyvtár viszonylagos „fiatalsága” ellenére – hasonlóan a többi nagy európaihoz – számos gazdag és régi, köztük több különlegesnek számító gyűjteménnyel rendelkezik. Korf nevéhez fűződik az ún. „Rossica”, azaz idegen nyelvű nemzeti anyag begyűjtése számos európai útja során.

1917-ben az állami struktúraváltással a moszkvai Lenin könyvtár vette át a nemzeti könyvtári funkciókat. A könyvtár csak később az 50-es években nyerte vissza fő funkcióit a könyvtárügy módszertani irányítójaként. A 70-es években a könyvtártudományi, könyvtörténeti és bibliográfiai kutatások koordinációs központjává vált.

Az 1980-as évek közepétől, a peresztrojka idején a hierarchikus könyvtári hálózat felbomlott, a nyugati könyvtári menedzsment gyakorlatát pedig nem lehetett az orosz feltételekhez igazítani. A helyzet ma nyomasztóbb mint valaha, mivel hiányzik a kormányzati szintű anyagi támogatás. A hazai és külföldi könyvek beszerzésében egyaránt visszaesés következett be.

A könyvtár szakemberei közreműködtek az első könyvtári törvény kidolgozásában, amit a дума 1994-ben elfogadott.

1992-ben a könyvtár új nevet kapott ugyan (Orosz Nemzeti Könyvtár), de státusa a régi maradt. Az integrált számítógépes hálózatok kiépítéséhez az egységes katalógusok létrehozásához elengedhetetlen feltétel az egységes könyvtári szabványok, s az egységes nemzeti adatformátum a RusMARC közös megalkotása.

Számottevő problémát okoz a régi könyvek restaurálása és konzerválása különösen napjainkban. A könyvtár restaurátorai új sikeres konzerválási technológiát és anyagokat kísérleteztek ki, mint például a speciális kamrában és tartályban történő papírkezelési folyamatok stb. A restauráló műhely nagyobb tárolási helyet és berendezéseket igényelne, ez a könyvtár Moszkvai sugárúton lévő új épületében valószínűleg meglesz. A jelenlegi projektek közül az egyik legfontosabb a „Rossica” gyűjtemény továbbfejlesztése, bibliográfiai rekordjainak a nemzeti bibliográfiába való integrálása és többcélú mutató készítése a teljes anyaghoz.

Az utóbbi évek jelentős javulást hoztak a nemzetközi kapcsolatokban: a könyvtár szakemberei 1992 óta az IFLA munkabizottságok aktív tagjai lettek, a LIBER keretében pedig a régi könyvek (1450-1830) európai adatbázisán dolgoznak, valamint az új projektek közül a „Bibliotheca Baltica” elnevezésűn. 1994-ben a Voltaire évfordulón neves nemzetközi kiállításokon és könyvvásárokon szerepeltek. Együttműködnek Izrael Nemzeti és Egyetemi Könyvtárával a héber kéziratok megmentésében.

A közeljövőben elkészülő új könyvtáráépület megoldja az olvasótermek problémáit és megkezdődhet a régi (Nyevszkij sugárúti) központi épületegyüttes felújítása. A szolgáltatások és a raktárak kihelyezésével a régi könyvtáráépületben maradnak a különgyűjtemények, kéziratár, térképtár stb.

A nemzeti könyvtár küldetése szerint segíti az orosz szövetségi regionális könyvtárak

együttműködését. A könyvtár tudományos konferenciát tartott az orosz könyvtárak 1917 előtti történetéről, feltárva a korábbi történelmi hamisításokat.

A nemzeti könyvtár reményteli jövőjét jelenti a Birodalmi Könyvtártól örökölt hagyományok ápolása, fejlesztése és annak a sajátos intellektuális atmoszférának a megőrzése, amely a 19. században teremtődött meg.

(Bíró Júlia)

Felsőoktatási könyvtárak

96/144

GORMAN, Michael: Przyszłość biblioteki akademickiej = Prz.Bibl. 63.rok. 1995. 2.no. 147-155.p.

Az egyetemi könyvtár jövője

Egyetemi könyvtár; Jövő könyvtára

A szerző a California State University könyvtári szolgálatainak dékánja, aki Gdanskban tartott előadásának szövegét bocsátotta a lengyel szakfolyóirat rendelkezésére.

Gorman szerint az egyetem legfontosabb missziója, hogy a hallgatókat olyan ismeretekkel és információkkal lássa el, amelyek produktív és megelégedett életet tesznek számukra lehetővé. Ennek vannak emberi eszközei (az oktató és a hallgatók kommunikálása, amelynek során az ismeretek és az információk elemzésre, megvitatásra kerülnek, illetve tágabb összefüggésekbe helyeződnek), valamint a legkülönfélébb formában rögzített ismeretek és információk szabad hozzáférést biztosító gyűjteményei, azaz a könyvtárak.

Mostanában sok szó esik a virtuális könyvtárakról, s némely futurologus egyenesen a hagyományos könyvtár elhalásáról beszél. Legfőbb hivatkozási alapjuk az Internet, amelynek jelenlegi állapota még igencsak kaotikus. Ám ha idővel meg is lehet teremteni benne a bibliográfiai ellenőrzés követelményeinek való megfelelést, a jövő egyetemi könyvtárának e feljavított Internet használata mellett továbbra is jól szervezett állományokat kell felhalmoznia. Tehát mint épület,

épített tér sem szűnhet meg. Az egyetemi kampuszokon a könyvtár lesz a XXI. században is az a hely, amelyben az ismeretek keresését illetően „érvényesül a demokrácia”, ahol tiszteletben tartják a civilizáció dokumentumaiban rögzített emberi tapasztalatok és erők sokféleségét. Egyszerre lesz korszerű és tradicionális. Elmondható, hogy az egyetemi könyvtár jövőjének alakulása kulcseleme lesz a jövő egyeteme sikerének. Ezért nem szabad felülni annak a spórolásnak és szervezési radikalizmusnak, amely a virtuális könyvtár fantazmagóriájából táplálkozik s mint ilyen meglehetősen sok egyetemi hivatalnok tudatás homályosította el.

Gorman az egyetemi könyvtári jövő védelmében e könyvtártípusra alkalmazza azt az öt új törvényt is, amelyet Ranganathan 1931-ben megfogalmazott törvényei továbbfejlesztéseként állapított meg. Ezek a következők:

1. A könyvtárak a humánus szolgáltatásban állnak.
2. Az ismeretek átadásának valamennyi formáját tisztelni kell.
3. A szolgáltatások gazdagítása érdekében intelligensen kell alkalmazni a technológiákat.
4. Meg kell óvni az ismeretekhez való szabad hozzáférést.
5. A múltat tisztelni kell, a jövőt pedig építeni.

(Futala Tibor)

96/145

LAWAL, Olu Owat: Financing reduction of information poverty in Nigerian university libraries: a study of the IMF and World Bank credit facility = Int.Inf.Lib.Rev. 27.vol. 1995. 4.no. 345-357.p.

Az információhiány enyhítésének finanszírozása a nigériai egyetemi könyvtárakban; miért fulladt ki az IMF és a Világbank hitelnyújtási programja?

Egyetemi könyvtár; Nemzetközi szervezet; Támoogatás -más országnak

A nyolcvanas évek közepe óta egyre nyilvánvalóbbá vált Nigériában, hogy az egyetemek színvonala hanyatlak jórészt az alapvető működési feltételek, s ezek között a szakirodalmi ellátás hiányosságai miatt. Ezért a kormány felkérte a Világbankot egy tanulmány kidolgozására az

egyetemek finanszírozásáról. Ennek keretében a Nemzeti Egyetemi Bizottság (NEB) együttműködve javaslatok születtek arra nézve is, miképpen lehetne lényeges külföldi forrásokat bevonni a szükséges könyvek, folyóiratok, felszerelések beszerzésére.

Többen Nigériában úgy látják, hogy a politikai instabilitás, a csekély, gyakran zéró gazdasági növekedési ráta körülményei között a neokolonizmus eszközkészítévé vált az IMF (International Monetary Fund) és a WB (World Bank). A világbanki kölcsönök gyakran célt tévesztenek. Ennek ellenére az egyetemi oktatók és kutatók a katasztrofális információs szegénység felszámolására üdvözölték a világbanki kölcsönt az egyetemi könyvtári állományok fejlesztésére, bármilyen szomorú kihatásai is vannak az eladósodásnak az ország gazdaságára és társadalmára. Afrika azonban, tekintettel a könyvhiányra és a kutatás gyenge ellátottságára, elkerülhetetlenül rászorul a külső finanszírozásra.

Az IMF és a Világbank kemény feltételekhez (stabilizációs program megindítása, a belső fizetőeszköz leértékelése, az állami vállalatok privatizálása, a kereskedelem liberalizálása, a profit exportjának engedélyezése, az állami támogatások csökkentése minden szektorban) köti a kölcsönt. Ez a koncepció érvényesül most a könyvtári és információs területen is.

A NEB azzal a feltétellel részelteti az egyetemeket a világbanki kölcsönben, ha három év alatt csökkentik a személyzet létszámát, racionalizálják az oktatást, gondoskodnak a berendezések karbantartásáról és beszerzési tervet készítenek stb. Ez nyilván korlátozza az egyetemek autonómiáját.

A könyv- és folyóirat-beszerzési program 1994-ben indult meg, s a három szakaszra tervezett akció – bár nem minden egyetem használta fel teljes mértékben a juttatott forrásokat –, sikeresen folyik. Ennek ellenére megállapítható, hogy a világbanki kölcsön csak átmeneti, ideiglenes megoldás lehet, a beszerzések folyamatos szintentartására más forrást kell keresni. Annál is inkább, mert a könyvtáros szakma nemigen szólhat bele a felhasználásba: a programbizottságban csak két könyvtáros kapott helyet, s szerepük csupán a szükséges információk rendelkezésre bocsátására szorítkozik.

Számos értékes és hasznos mű beszerzése mellett azonban észre kell venni, hogy a kölcsön a szponzoráló országok javát is szolgálja. Mivel

a keretet ki kell méríteni, sok olyan könyv érkezik be, amelyek irrelevánsak Nigéria szempontjából, különösen a társadalomtudományok terén. A cégek gyakran nemcsak árujukat akarják eladni, hanem országaikat is propagálják.

A program ösztöndíjaiból inkább csak oktatók és műszaki szakemberek részesülnek, könyvtárosok alig.

Az első szakasz végén megállapították, hogy bár a 20 egyetem teljesítette a megszabott feltételeket, nem voltak képesek kimeríteni a szakaszra előirányzott hitelkeretet. Ezért a második és harmadik szakaszt törölték. Így a külső finanszírozásra épített jövő bizonytalanná vált.

Szükség van külső finanszírozásra, ha ez jóhiszeműen történik, a nigériai könyvtárak azonban nem válhatnak a neokolonizmus eszközeivé. A nemzeti céloknak és eszményeknek megfelelő külföldi szakembereket, kiadókat, ellátó ügynökségeket kell kiválasztani a programok végrehajtására, s le kell építeni a hazai bürokratikus elemeket is, amelyek nagyon is jelen vannak a NEB működésében. Egyelőre késik az egyetemi számítógépes információs rendszer installálása; mindenesetre a NEB a szövetségi egyetemek számára a világbanki kölcsönből több mint 17 millió dollárért beszerzi a Tin-Lib szoftvert.

(Papp István)

96/146

The library and undergraduate education. Issue ed. T.G. McFaden, T.J. Hostetler = Libr.Trends. 44.vol. 1995. 2.no. 221-457.p. Bibliogr.

Az egyetemi könyvtár szerepe az alsóévesek képzésében. Tematikus szám, 13 közlemény

Didaktika -felsőoktatási; Egyetemi hallgató; Egyetemi könyvtár; Egyetemi oktató; Használók képzése -felsőoktatásban; Olvasás

A cikkekben ismételten visszatérő – leghatározottabban a terjedelmes szerkesztői bevezetőben megfogalmazott – alap gondolatok: 1. A középiskolából egyre gyatrább olvasási gyakorlattal és készséggel kerülnek a fiatalok az egyetemre. – 2. A szövegen való gondolkozás helyett egyre inkább a „konyhakész” audiovizuális információk nyakló nélküli fogyasztására nevelked-

tek, így nem szokhattak hozzá az információk értékeléséhez és összakapcsolásához, a kritikus és logikus gondolkodáshoz. – 3. Magasabb szinten is ilyen passzív információfogyasztásra csábítják őket az Internet lehetőségei. – 4. A professzorok egyre inkább a kutatómunkára koncentrálnak, az alsó évfolyamok oktatását segédezőkre bízják, így az egyébként is zsúfolt alsó évfolyamok hallgatóinak alig van velük személyes kapcsolatuk. – 5. Mindezek miatt a könyvtárosokra hárul az a feladat, hogy referenzmunkájukban a hallgatóknak ne csak a konkrét kérdéseikre adjanak választ, hanem bevezessék őket az információk szelekciójának és feldolgozásának, egy-egy téma kidolgozásának a technikájába is. – 6. A könyvtárhasználati (bibliográfiai) képzés keretében sem csak arra kell őket megtanítaniuk, hogyan találhatják meg az információkat, hanem arra is, hogy mit kezdjenek velük.

(Autoref.)

96/147

BRINKLEY, Monica - OFARRELL, Jack: Delivery of library services to distance education students: the BIBDEL research project at Dublin City University Library = *Ei.Lib.* 13.vol. 1995. 6.no. 539-546.p. Bibliogr.

Könyvtári szolgáltatások távoktatásban részt vevő hallgatók számára: a Dublin City University könyvtárának BIBDEL projektje

Egyetemi könyvtár; Számítógép-hálózat; Távoktatás

A cikk bemutatja a BIBDEL: Könyvtárak Falak Nélkül c. kutatási programot. Részletesen ismereteli azt a két kísérletet, amelyet a program részeként két kutató a Dublini Városi és Egyetemi Könyvtárban folytatott annak felderítésére, hogyan lehet könyvtári szolgáltatásokat nyújtani távoktatásban részt vevő diákok számára. A kísérletek különböző területeket vizsgáltak: az egyik a szolgáltatásoknak közvetlenül a hallgatók otthonába történő eljuttatását, a másik pedig a helyi oktatási központokon vagy könyvtárakon keresztül nyújtott szolgáltatásokat. Ezenkívül dokumentumszolgáltatási módszerként a szkennelést és a fájl-átvitelt is tesztelték. A vizsgálat

eredményei azt bizonyították, hogy távoli hallgatók elektronikus úton történő könyvtári ellátása a jelenlegi szabványos ipari hardver- és szoftvereszközök segítségével megoldható. A dokumentumszolgáltatás technikai megvalósításában a szkennelés is szerepet játszhat, használatát csak a szerzői jogi előírások korlátozhatják.

(Autoref.)

96/148

PETR, Kornelija: Informationsdienstleistungen im Krieg = *Bibliotheksdiens.* 29.Jg. 1995. 10.no. 1614-1626.p. Bibliogr.

Információs szolgáltatások a háború idején Horvátországban

Állománygyarapítás; Egyetemi könyvtár; Háborús károk; Könyvtári hálózat; Oktatás információ-ellátása

Jugoszláviában néhány évvel a háború előtt dolgozták ki a tudományos és technikai információs rendszer tervét, amely az egész államszövetségre kiterjedő egységes rendet akart megvalósítani. A tervet azonban nem vette kellőképp figyelembe azt a szerepet, amelyet a könyvtárak az irodalomellátás terén betöltenek, és teljesen figyelmen kívül hagyta a külföldi könyvtárak igénybevételeének lehetőségeit. A tervezésben és a végrehajtásban az informatikusok nem működtek együtt a könyvtárosokkal. Mindezek következtében a projekt csak nagyon szerény eredményeket hozott.

1989-ben a Jugoszláv Bibliográfiai Intézet szervezésében megkezdődött a JUBIB rendszerű számítógépes adatbank kiépítése, azonban a háború ennek a munkának is véget vetett. A kezdeményezések egyetlen eredménye az lett, hogy a könyvtárak néhány számítógéphez jutottak, de semmiképpen sem lehet – Horvátországban sem – számítógépes könyvtári rendszer meghonosodásáról beszélni. A bevezetett programok eltérőek, a könyvtárosok számítógépes ismeretei alacsony szintűek, az egyes adatközpontok között hiányos a kommunikáció és az együttműködés, a nemzetközi rendszerekhez való kapcsolódás pedig csak ritka kivétel. Ezek közé tartozik a horvát Nemzeti és Egyetemi

Könyvtár, amely 1980-ban kezdte meg a számítógépes rendszer (UNIMARC formátumon alapuló) kiépítését. A fejlesztés a háború alatt is folytatódott, ennek hatására Horvátországban sok könyvtár rátért az ott kifejlesztett rendszer bevezetésére.

A háború alatt megszakadtak a könyvtárak nemzetközi kapcsolatai és szünetelt a külföldi irodalom beszerzése. A nagy nemzetközi könyv-forgalmi és információs intézmények többnyire Belgrádban működötték szervezeteiket, ezért Horvátország a háború kezdetétől nehezen jutott hozzá a külföldi irodalomhoz. Bár a horvát tudományos és az akadémiai könyvtáraknak folyóiratok beszerzésére egy magáncégen keresztül, de a legnagyobb problémát a szükséges összeg előteremtése jelentette. (A horvát dinár elveszítette konvertibilis értékét.) A háború alatt ezért központilag szervezeten történt a folyóiratrendelés: az egyes könyvtárak megküldték igényeiket a szakterület megbízott koordináló könyvtárának, azok összegezett javaslatot továbbítottak a minisztériumnak, a minisztérium döntött a beszerzésről.

Az eszéki egyetem könyvtárának példája jól tükrözi a horvát könyvtárak helyzetét és feladatvállalását a háború éveiben.

A eszéki egyetem a legfiatalabb Horvátországban: 1975-ben jött létre 15 meglehetősen heterogén fakultással (mezőgazdaság, jogtudomány, pedagógia, elektrotechnika stb). Könyvtára 450 ezer kötetet tartalmazott, ennek nagy része a fakultási könyvtárakban volt található, 260 ezer kötet pedig a kettős funkciójú eszéki Városi és Egyetemi Könyvtárban. Az utóbbi az egyetem valamennyi hallgatójának és oktatójának rendelkezésére állt.

Az egyetem a háború egész tartama alatt, a bombázások közepette is működött konzultatív oktatási formában, pincékben és szükségtermekben. A Városi és Egyetemi Könyvtár mindvégig nyitva állt a látogatók előtt, bár épülete súlyosan megsérült. (Az állomány csak kisebb mértékben károsodott.)

Az egyes fakultások könyvtárainak sorsa rendkívül változatos képet mutat. A mezőgazdasági könyvtár épülete már a hadműveletek elején elpusztult, a könyvtárból egy katalógusszekrény, hét könyvvállvány és két íróasztal maradt, ezeket a Városi és Egyetemi Könyvtárban helyezték el. (Az egyik íróasztalnál a könyvtáros, a

másikon a látogató ült.) A műszaki fakultás könyvtárának mintegy 50%-a elveszett.

A pedagógiai fakultás 54 ezer kötetes állománya a belvések ellenére megmaradt. Az állományban viszont jelentős veszteséget okozott – hasonlóan más fakultásokhoz – a kikölcsonzott és a zavaros időkben vissza nem hozott könyvek magas száma.

Az ökonómiai fakultás könyvtárát az állandó életveszély miatt a háború egész tartama alatt zárva kellett tartani.

A jogtudományi fakultás könyvtára mindvégig működött, jóllehet a helyiség és a berendezés a belvések során súlyosan megsérült.

A gépészeti fakultás a hallgatók és az oktatók állandó életveszélye miatt kénytelen volt falura költözni.

Összegezve megállapítható, hogy az eszéki egyetem könyvtára a háborús viszonyok közepette is mindvégig folytatta munkáját és mindent megtett azért, hogy olvasóit kiszolgálja.

(Katsányi Sándor)

Lásd még 151, 169, 173, 187, 197, 218, 220

Közművelődési könyvtárak

96/149

[ZAHAROVA, Elena V.] ZACHAROWA, Jelena W.: Kto dzisiaj chodzi do biblioteki publicznej w Rosji? = Bibliotekarz. 1995. 10.no. 13-15.p.

Kik látogatják mostanában a nyilvános könyvtárakat Oroszországban?

Felmérés [forma]; Könyvtárhasználat; Közművelődési könyvtár

Oroszország Állami Könyvtárának (a volt Lenin Könyvtárnak) olvasásszociológiai szervezeti egysége 1993 és 1994 folyamán – reprezentatív eredményekre törekedve – interjúkat készített a vologodi, a volgográdi és a kemerovói körzet, illetve Moszkva lakosságának körében. A cél annak megállapítása volt, hogy az országban

végbement társadalmi, gazdasági és ideológiai változások miképpen hatottak az olvasáskultúrára, a nyilvános könyvtárak használatára.

Kiderült, hogy a lakosságnak csupán 11,3%-a használ nyilvános és 8,8% más típusú könyvtárat. A nem használók fele valamikori beiratkozott olvasónak vallotta magát, ám különféle okok miatt kimaradt a könyvtárból. További egyharmad úgy nyilatkozott, hogy sohasem volt beiratkozott olvasó, és könyvtárra nincs is szüksége. (Ez valószínűleg nem igaz, minthogy a szovjet korszakban gyakorlatilag minden tanulót beíratkoltak a könyvtárakba.)

A nők korábban 10-15%-kal többen voltak, mint a férfi olvasók. Napjainkban az a helyzet, hogy a női képviselő két-, a férfiaké pedig egyharmadát teszi ki az olvasótábornak.

A beiratkozott olvasók között legtöbb a gyermek (32,7%) és a serdülő (15,6%). Csökkent az aktív keresők és a tanuló olvasók aránya. Ennek oka nem utolsósorban a megnehezült életvitelben keresendő. A nyugdíjasok és a háztartásbeliek aránya 11,4%. Megdőlt az a hiedelem, hogy a háztartásbeliek aránya különösen magas lenne a beiratkozott olvasók között. A valóságban mindössze 10%-nyi nő olvas (ők sem mindig könyvtári tagként). A megkérdezett nők 70%-a vallotta, hogy az utóbbi időben megnövekedett és megnehezült háztartási munkája miatt hagyott fel a könyvtári tagsággal. A legaktívabb olvasók az egyedül élők közül kerülnek ki.

Ami az olvasói aktivitás mutatóit illeti: a beiratkozottak 15,5%-a kereste fel 1994-ben mindössze egy alkalommal a könyvtárat, a többség (44,4%) legalább 6 alkalommal fordult meg falai között.

Meglehetősen intenzív az olvasótábor fluktuálása, ami a már említett gazdasági és politikai okok miatt a kényszerű migrációra is visszavezethető. A legtöbb beiratkozott olvasó (56,3%) mindössze 1-1,5 éve iratkozott be. Két-három éves tagsággal az olvasók egynegyede rendelkezik. A „veteránok”, azaz akik több mint öt éve könyvtári olvasók, 14,2%-ot tesznek ki az összességükben.

A negatívan ható külső körülményeken kívül az is okozza az olvasói létszám csökkenését, hogy a legtöbb könyvtár állománya nem elégíti ki az igényeket. E tekintetben a tanuló olvasók és az értelmiségiek a legelégedetlenebbek. A könyvtárak anyagi ellátottságának javításán kívül az is napirendi elvárás, hogy a könyvtáro-

sok alaposabban ismerjék meg közönségük és potenciális olvasóik tényleges igényeit. Különben nem fogják megtartani régi olvasóikat sem, és nem fognak megnyerni újakat.

(Futala Tibor)

96/150

Knihovny v číslech = Čtenář. 47.roč. 1995. 9.no. 316-317.p.

Könyvtárak számokban

Közművelődési könyvtár; Statisztika [forma]

A cseh könyvtárak működésének adatait többféle kiadványban is közzéteszik, többek között a Cseh Köztársaság statisztikai évkönyvében, amelyben a közkönyvtárak, a felsőoktatási könyvtárak és az általános tudományos könyvtárak néhány adatát közlik. Az évkönyvben szereplőnél részletesebb táblázatokat közölnek az IPOS kiadványai, amely a kultuszminisztérium által gyűjtött *kultúrstatistikai* adatokat tartalmazza.

A cseh nemzeti könyvtár könyvtárügyi részlege adja közre évente a legrészletesebb statisztikai adatokat a közkönyvtárakról, ugyancsak a minisztériumi statisztikai adatgyűjtés alapján. Ez felöleli az állami és az önkormányzati szervek által fenntartott könyvtárakat a nemzeti könyvtártól kezdve a községi könyvtárakig.

A szakképzett személyzettel, a szakképesítés nélküli személyzettel működő közkönyvtárak, illetve az általános tudományos könyvtárak (magyar viszonylatban a megyei könyvtáraknak felelnek meg) néhány fontos mutatószámát kördiagramon ábrázolták. Az állomány megoszlása: 1. a szakképzett könyvtárossal működő könyvtárak (40%), 2. az általános tudományos könyvtárak (35%), 3. a szakképzetlen személyzettel működő könyvtárak (25%). Az olvasók száma: 1. a szakképzett könyvtárossal működő könyvtárak (55,6%), 2. a szakképzetlen személyzettel működő könyvtárak (23,5%), 3. az általános tudományos könyvtárak (20,9%). A kölcsönzések száma: 1. a szakképzett könyvtárossal működő könyvtárak (64,3%), 2. a szakképzetlen sze-

mélyzettel működő könyvtárak (18,0%), 3. az általános tudományos könyvtárak (17,7%).

A cikk részletes táblázatban foglalja össze a közkönyvtárak 1994. évi összesített adatait, összehasonlítva az általános tudományos könyvtárak mutatóit a többi közkönyvtáréival. A másik táblázat az 1993. évi adatokkal veti össze az 1994. éveket.

(Rác Ágnes)

96/151

BAIER, Hans: Neugründungen auf historischem Boden. Bibliotheken in der brandenburgischen Landeshauptstadt = Buch Bibl. 47.Jg. 1995. 10.no. 896-901.p.

A brandenburgi tartományi főváros, Potsdam könyvtárai: történelmi hagyományok és új alapítású könyvtárak

Általános tudományos könyvtár; Egyetemi könyvtár; Regionális könyvtár

Potsdam (137 ezer lakos) a brandenburgi tartomány székvárosa. (Az 1990-ben létrehozott NSZK tartomány az egykori Magdeburg, Cottbus és Frankfurt an der Oder megyéket foglalja magában.)

Városi és Tartományi Könyvtár.

Az 1954-ben létrehívott Városi és Megyei Könyvtár (Stadt- und Bezirksbibliothek), az 1922-ben alapított Brandenburgi Tartományi Könyvtár (Brandenburgische Landesbibliothek) és a Főiskolai Könyvtár (Hochschulbibliothek) 1969-ben egyesültek Potsdami Általános Tudományos Könyvtár (Wissenschaftliche Allgemeinbibliothek) néven. Az egyesített könyvtárak 1974-ben egy közös új épületben egy tető alá kerültek. Az NDK könyvtártörténetébe „potsdami modell” néven emlegették a városi közkönyvtár és a tudományos könyvtár példa értékűnek tekinthető egyesülését.

Az 1990-es közigazgatási árszervezés után – a „potsdami modell” hagyományait folytatva – Potsdam városi könyvtára és Brandenburg tartomány könyvtára ugyancsak egyesülve működik Városi és Tartományi Könyvtár (Stadt- und Landesbibliothek) néven, egy épületben, közös

igazgatóság alatt. Az intézmény három részlege: 1. Tartományi könyvtár (ennek vezetője egyúttal az igazgató helyettese), 2. Városi könyvtár, 3. Gyarapítási és állományfeltárási részleg. A szakreferensek részben a tartományi könyvtárhoz tartoznak (társadalomtudományok), részben a városi könyvtárhoz (természettudományok, művészet, irodalom), de tevékenységük mindkét könyvtárra kiterjed.

A bonyolultnak látszó szervezeti forma a gyakorlatban jól bevált. A költségeket a két fenntartó együttesen fedezi, (pl. a 92 álláshelyből 57-et a város, 35-öt a tartomány tart fenn).

A város lakóinak 20 százaléka (kb. 32 ezer fő) olvasó. Az állomány: 720 ezer egység, ebből 425 ezer kötet könyv a szabadpolcon van. Az évi kölcsönzés: 930 ezer dokumentum, az évi gyarapodás: 25 ezer kötet. A fenntartási költség (1995-ben 670 ezer DM) nem elégséges a könyvtári feladatok teljes körű teljesítésére, ezért beiratkozási díjat kényszerülnek szedni. (Éves díj: 20 DM, hallgatóknak, munkanélkülieknek és nyugdíjasoknak 10 DM, tanulóknak és szociális segélyben részesülőknek díjtalan. A napi olvasói jegy: 2 DM.) A díj bevezetése nem okozott jelentősebb visszaesést az olvasók számában.

Egyetemi könyvtár.

Az egykori pedagógiai főiskola, az államigazgatási akadémia és a jogi főiskola alapjaira építve 1991-ben hozták létre a potsdami egyetemet, amely matematikai-természettudományi, filozófiai, közgazdasági és társadalomtudományi fakultásokkal működik, és (maximum) 11 ezer hallgatóra valamint 259 oktatói helyre tervezték. Célja a tartomány egyetemi képzésében való részvétel, a túlterhelt berlini egyetemek tehermentesítése.

Az 1991-ben létrehozott egyetemi könyvtár állománya jelenleg 800 ezer kötet, 3 ezer kurrens folyóirat. Mivel az alapításkor rendelkezésre álló régi állomány egyáltalán nem felelt meg az egyetemi oktatás igényeinek, 1993-1994-ben 5 millió DM-et fordítottak beszerzésre, aminek segítségével a gyűjtemény évente 65 ezer kötettel gyarapodott. A jövőben évi 55 ezer kötetes gyarapodásra lehet számítani. A raktári férőhely már jelenleg sem elégséges, a jövőben új könyvtárárpület lenne indokolt, vagy legalábbis jelenlegi központi épület teljes átépítése.

A távlatokat tekintve Berlint, mint az NSZK új fővárosát más jellegű fejlesztési gondok fogják terhelni. Művelődési és könyvtárügyi téren a

szomszédos Potsdamnak történelmi távlatai vannak.

(Katsányi Sándor)

96/152

ALEMNA, Anaba A.: Community libraries: an alternative to public libraries in Africa = Libr.Rev. 44.vol. 1995. 7.no. 40-44.p. Bibliogr. 13 tétel.

A közhasznú információt nyújtó közösségi könyvtárak: a közművelődési könyvtárak alternatívája Afrikában

Hátrányos társadalmi helyzetű olvasó; Közérdekű tájékoztatás; Községi könyvtár

A szerző az Afrikában kialakult különféle típusú könyvtári szolgáltatásokat vizsgálja, különös tekintettel a közkönyvtárakra. Megállapítja, hogy a gyarmatosítók által hátrahagyott szolgáltatások nem felelnek meg az afrikai lakosság többségének. Azt javasolja, hogy a könyvtári rendszer keretein kívül hozzanak létre ún. közösségi tájékoztatási központokat, amelyek azon kívül, hogy a helyi közösség nyelvén szolgáltatják az információkat, alkalmazkodnak az emberek képzettségi szintjéhez is.

(Autoref.)

96/153

CISTER, Steve: The library and wired communities in rural areas = Libr.Trends. 44.vol. 1995. 1.no. 176-189.p. Bibliogr.

A falu bekapcsolódása a távközlési hálózatokba; a könyvtár szerepe

Falusi olvasó; Községi könyvtár; Távközlés

Amerikában – a legtöbb nyugat-európai országgal ellentétben – viszonylag későn kapcsolták be a kistelepüléseket az elektromos hálózatba (1935-ben több USA-tagállamban a bekö-

tött kistelepülések aránya 5% alatt volt). A távközlési technika bevezetése csaknem ilyen késéssel valósul meg, pedig ennek segítségével meg lehetne állítani ezeknek a kistelepüléseknek a további sorvadását.

A Colorado államban fekvő Telluride városban a kistelepüléseket összekapcsoló számítógépes hálózatot (Rural Area Network; RAN) építene, az InfoZone kísérlet keretében. Macintosh számítógépeket kötnek össze egy elektronikus faliújság (bulletin board) révén, amelyen keresztül a helyi lakosok elektronikus postát küldhetnek egymásnak, sőt, az Interneten keresztül bárki másnak is. Mivel a telefonszolgálatok hűződoztak a rendszerhez szükséges telefonvonalak bevezetésétől, a szervezők katonai technológiát használtak: a spread spectrum-nak nevezett rendszer 13 mérföldes távolságba 56 kbps (kilobit per mp) sebességgel képes információt átvenni (ennek a technológiának a polgári használatát más országok biztonsági okokból egyelőre nem engedélyezték). Más, nem profit-orientált szervezetek (pl. a VITA) arra is gondolnak, hogy távoli területekkel saját műhold, valamint napelemmel működő földi állomások révén tartanak kapcsolatot. A Frame Relay-nek nevezett száloptikai alapú szolgáltatásért a könyvtárak átalánydíjat fizetnek, attól függetlenül, hogy milyen sokat és milyen távolságra akarnak üzeneteket eljuttatni. Az 56 kbps sebességű összeköttetés havi átalánydíja jelenleg 125 USAD, míg az 1.544 megabit per mp-es összeköttetésért 663 dollárt kell fizetni. A hálózatot kiépítő könyvtárak külön díjkezdményben részesülnek. A kistelepülések könyvtárai az államuk központi könyvtárától kérhetnek segítséget, a dolgozók kiképzését is beleértve. (Az egyes államok anyagi helyzete azonban nagyon különböző: Dél-Dakotában pl. 1994-ben pénzügyi nehézségek miatt magát az állami központi könyvtárat is bezárták!)

Ha a legfejlettebb technikához való csatlakozás esetleg nem is mindenütt lehetséges, a kistelepülés könyvtára akkor is lehet találkozási pont, s a változások elősegítője. Fontos, hogy a számítógépesítés és a hálózathoz kapcsolódás integráltan történjen, s hogy egyik intézményt se fejlesszék a többiek rovására. (A könyvtárnak mindenképpen kiemelt szerepe lehet: pl. a kommunikációs berendezéseket érdemes ott elhelyezni.)

(Mándy Gábor)

Lásd még 126, 133, 134, 185, 190, 191, 194, 199, 203, 211

Tudományos és szakkönyvtárak

96/154

FLOYD, Nancy L.: A new national library fuels the engine of education = Am.Lib. 26.vol. 1995. 10.no. 1032-1034.p.

Egyesült Államok: új országos könyvtár az oktatás támogatására

Országos szakkönyvtár -pedagógiai

Az új országos pedagógiai könyvtár, a National Library of Education (NLE, Washington, D.C.) küldetése, hogy az oktatás és nevelés legfontosabb információforrása legyen és a pedagógiai könyvtárak hálózatának központjává váljon.

Az Szövetségi Oktatási Minisztériumnak (Department of Education, DOE) korábban is volt könyvtára, az Education Research Library (ERL), amely a világ legnagyobb államilag finanszírozott oktatásügyi könyvtára volt. Működését mintegy száz éve amerikai iskolai tankönyvek magángyűjteményeként kezdte meg. Az ERL-t gazdagította több magángyűjtemény, a korábbi National Institute of Education, az Office of Education, valamint a DOE könyvállománya. Ide került Kathryn Heath és Elaine Exton gyűjteménye is.

Az NLE állománya ma 200 ezer kötet könyv és 750 folyóirat. Ide csatolták az Educational Resources Information Center (ERIC) dokumentumait és adatbázisait is.

Az NLE gyűjti az oktatásüggyel kapcsolatos jogi dokumentumokat is.

Az OPAC megvásárlása a cikk írásakor folyt.

Az NLE-hez csatolták a DOE Office of Educational Research and Development információs szolgálatát, amely ingyenesen hívható telefonos szolgálatot működtetett. Ide tartozik a Technology Resources Center is, amelyben CD-ROM-ok és más oktatási anyagok százai próbálhatók ki.

A „New at NLE” elnevezésű kéthavi híradó kiadása 1995. januárjában kezdődött. A kiadvány tájékoztat az új szerzeményekről, az oktatástechnológia újdonságairól, új online forrásokról, az ERIC újdonságairól, aktuális témákban bibliográfiákat közöl ma már 40 oldal terjedelemben.

Az NLE hivatalos megnyitása 1995. áprilisában az Országos Könyvtári Hét (National Library Week) keretében zajlott.

Az NLE 39 munkatársa napi 200 telefonhívást fogad, 500 levélre és elektronikusan beérkezett kérésre válaszol.

(Koltay Tibor)

96/155

WYLY, Mary: Chicago's Newberry Library - independent research library and national resource = Alexandria. 7.vol. 1995. 3.no. 181-193.p.

A chicagói Newberry Library: független tudományos könyvtár és nemzeti kulturális érték

Gyűjtőkör; Könyvtártörténet -nemzeti; Különgyűjtemény; Ösztöndíj; Szakkönyvtár -társadalomtudományi; Tudományos kutatás

A könyvtár Walter Loomis Newberry üzletember és könyvgyűjtő hagyatékából jött létre.

1887-ben, a már működő Chicago Public Library kölcsönkönyvtári funkcióját figyelembe véve nyilvános prézens könyvtárként létesült. 1903-ban a két könyvtár és a John Crerar Library között gyűjtőköri együttműködés alakult ki, az utóbbi a természet- és alkalmazott tudományi irodalmat, a Chicago Public a társadalomtudományokat, a Newberry pedig a humaniorák és a zene irodalmát gyűjti. A Newberry könyvtár látogatása ingyenes.

Más független könyvtárakhoz hasonlóan nem kapott állami támogatást. Csak 1972-től, az Independent Research Libraries Association megalapítását követően vehet részt ilyen pályázatokon.

A Newberry Könyvtár gyűjteményeinek középpontjában az igen széles körű gyűjtőkörön belül az európai, észak- és dél-amerikai történelem és irodalom áll a középkortól a XX.század

elejéig. Az állományba több zenei gyűjtemény, régi könyvek, térképek, kották gyűjteményei épültek be és jelentős az Egyesült Államok középnyugati területeinek XIX-XX.századi történetét és kultúráját dokumentáló kéziratgyűjtemény is.

Az egyik legjelentősebb szerzemény L.H.Silver főként angol és európai, zömében reneszánsz kori első kiadásainak gyűjteménye volt.

Minden megvásárolt vagy ajándékba kapott gyűjtemény különgyűjteményként él tovább a könyvtárban.

A több mint 200 középkori kézirat és 2000 ősnymtatvány mellett négy jelentős méretű és mélységű, a hagyaték mellett a továbbfejlődést biztosító alapítványra épülő gyűjteményt kell kiemelni.

Az Edward E.Ayer Gyűjtemény, amely 1911-ben került a Newberry Könyvtárba a fehér ember és az indiánok közötti kapcsolatokkal kapcsolatos mintegy 17 ezer kötetet tartalmazott, de ma már 100 ezer kötetre rúg.

A William B.Greenlee Gyűjtemény alapítója az Ayer Gyűjteményben tanulmányozta Portugália és Brazília történetét, majd 1953-ban hagyta könyveit a Newberry Könyvtárra, amely 10 ezer kötetre fejlesztette tovább ezt a gyűjteményt.

Az Everett D.Graff Gyűjtemény ugyancsak az Ayer Gyűjtemény indíttatására jött létre a Missisipin túli (Nyugat) Amerika kutatásának 10 ezer kötetével.

A John M.Wing alapítvány kurátorai 30 ezer kötetes könyvművészeti gyűjteménnyé fejlesztették az alapító magánkönyvtárát.

A Newberry Könyvtár az állománymegőrzés fejlesztésének úttörői közé tartozik.

A Virginia Tech rendszerét használva 1989 óta van OPAC-ja, de több lelőhelyjegyzékben, közös katalógusban vettek részt és az OCLC-nek 1978 óta tagjai. Személyzete 100 fő, köztük sok a kutató is.

Az Egyesült Államokban itt van a legtöbb könyvtári bázison kialakított ösztöndíjas kutatási program. Évente 60-70 ösztöndíjas kutató jár itt.

A Hermon Dunlap Smith Center for the History of Cartography a térképészet történetének, a D'Arcy McNickle Center for the History of the American Indians az amerikai indiánok, a William M.Scholl Center for Family and Community History a társadalomtörténet, a Center for Renaissance Studies a reneszánsz kutatóközpontja a Newberry Könyvtáron belül. A könyvtár szá-

mos felsőoktatási intézménnyel alapított konzorciumot kutatási programok támogatására.

(Koltay Tibor)

96/156

SPIELMANN, Walter: Ein Ort mit mehr als einer Zukunft: Die „Robert-Jungk-Bibliothek für Zukunftsfragen“ in Salzburg = Buch Bibl. 47.Jg. 1995. 11/12.no. 1030-1034.p.

Res. angol nyelven

A jövőkutatás irodalmát gyűjtő Robert Jungk Könyvtár Salzburgban

Szakkönyvtár -környezetvédelmi; Szakkönyvtár -szociológiai

1985-ben Salzburgban alapítványi alapon könyvtárat hoztak létre, amelynek feladata a jövő kérdéseivel foglalkozó irodalom gyűjtése és feltárása. A fenntartást korábban Salzburg tartomány vállalta, most a város és az állam is csatlakozott – egyenlő arányban – a terhek viseléséhez. (A könyvtár működtetése a személyi költségekkel együtt évi 200 ezer DM-nek megfelelő összegbe kerül.)

A könyvtár létrehozójának, Robert Jungk-nak (+1994, Salzburg) hitvallása szerint mindenki számára lehetőséget kell teremteni arra, hogy az emberiség esélyeivel, a lehetséges, az elképzelhető, a nemkívánatos és mindenekelőtt a kívánatos jövővel foglalkozzék, ezekről a kérdésekről konstruktív eszmecserét folytasson, s az erre vonatkozó dokumentumokhoz hozzájusson. Ezt a célt szolgálja a könyvtár. Állománya (1994 végén 18 ezer kötet) olyan művekből áll, amelyek a jövőre vonatkozó releváns információkat tartalmaznak, diszciplináris megkööttség nélkül. A szorosan vett futuroológia mellett található az állományban várostervezési, ökopedagógiai, etikai, rendszerelméleti művek, a New Age szellemében írt könyvek és a tudományos-fantasztikus irodalom termékei is. A könyveket 200 folyóirat és a szürke irodalom egészíti ki.

A könyvtár feladata az állomány gyűjtése, kölcsönzése és a könyvtárközi kölcsönzés mel-

lett a jövő kérdéseiről szóló szemlék szerkesztése valamint rendezvények tartása. Az Unesco megbízásából a Futuresco adatbankkal együttműködve rendszeresen adnak ki szemléket. (Eddig a következő címmel publikáltak: Nevelés, Környezet, Kultúra, Globális jövőnk, Demokrácia és emberi jogok.) Rendezvénysorozatuk a „Vita a jövőről” címet viseli, ezeken az alapító szellemében egy jobb világ távlatait kívánják ismertetni és megvitatni.

(Katsányi Sándor)

96/157

KEYES, Alison M.: The value of the special library: review and analysis = Spec.Lib. 85.vol. 1995. 3.no. 172-187.p. Bibliogr. 24 tétel.

Res. francia és spanyol nyelven

A vállalati szakkönyvtári szolgáltatások értékének megállapítása; szakirodalmi szemle és elemzés

Felmérés; Hatékonyság; Könyvtárkép; Szakirodalmi szemle [forma]; Üzemi szakkönyvtár

A cikk a szakirodalom alapján értékeli a szakkönyvtárak pénzben kifejezett értékének meghatározására irányuló technikákat, s ismerteti a megtakarított időre, a termelékenységgel való összefüggésre és a költséghatékonyságra épülő módszereket. Kitér a pénzbeli értékelés akadályaira, s egy négylépcsős módszert javasol: kiadások meghatározása, használói értékelés és haszon, a pozitív hatások rögzítése és a kapott adatok elemzése. Javaslatot tesz további kutatási területekre, s egy 24 tételes annotált bibliográfiát is közöl.

(Autoref.)

96/158

SIODMAK, Alex: The only covers are on the books = Am.Lib. 26.vol. 1995. 8.no. 782-783.p.

Ahol csak a könyveken van borító ...

Könyvtárhasználati díj; Szakkönyvtár -egészségügyi; Támogatás -pénzügyi -társadalmi

Bemutatjuk az Egyesült Államok egyik legkülönlegesebb könyvtárát, amelynek nincs semmi takargatnivalója. Ez ugyanis a nudizmus kutatási központja Kissimmee-ben (Florida). A világ legteljesebb gyűjteményét őrzik itt a kérdéssel foglalkozó könyvekből, folyóiratokból, videókazettákból, hírlevelekből, magánalbumokból.

Cypress Cove-t, a nudista központot 1962-ben hozta létre Jim és Lydia Hadley, és ma mintegy 150 hektár területet foglal el. A könyvtárat 1978-ban alapította Reed és Jane Schuster. Munkatársai önkéntesek, napi három órában tart nyitva a hét minden napján. A gyűjtemény legrégebbi darabjai a század huszas éveiből származnak és nagy érdeklődésnek örvendenek a nudizmussal foglalkozó újságírók, szociológusok és ösztöndíjasok körében. A könyvtárat nemcsak az Egyesült Államokból és Kanadából látogatják sokan, hanem nagyon közkedvelt az angol, belga, ír, francia, svéd, német, osztrák, skót, holland, svájci és panamai nudisták körében is. Az intézmény teljesen önfenntartó, kb. 450-en támogatják évi 12-500 dolláros tagdíjakkal. Mind a tagsági díj, mind a könyvtárnak nyújtott adományok levonhatók az adóalapból.

Az egyik kutató szerint hihetetlenül gazdag anyagban lehet itt bűvárokodni, például jogi és bírósi dokumentumokban, egészen az 1900-as évekig visszamenően. Megemlíti az önkéntes személyzet rendkívüli segítőkészségét is. Diákok, akik a nudizmus társadalomtörténeti vonatkozásairól írt dolgozathoz gyűjtöttek anyagot, ugyanilyen tapasztalatokról számolnak be. Lee Banxandall, a Naturist Society's című folyóirat szerkesztője szerint, ha a naturizmus végre elnyeri méltó helyét a társadalomban, a könyvtár olyan kincset fog jelenteni, amelynek értéke az alexandriai könyvtárhoz, vagy a középkori kolostori könyvtáráéhoz lesz fogható.

A könyvtár programjai között most fut éppen egy oral history (mesélt történelem) program, amelyben interjúkat készítenek nudistákkal, írókkal és fotósokkal és minden olyan személlyel, aki kapcsolatban áll a naturista mozgalommal,

és visszaemlékezéseivel hozzá tud járulni a nudizmus történetének megörökítéséhez.

A könyvtárat előzetes bejelentés után díjtalanul lehet megtekinteni, egyébként használata napi 12 dollár. A nudista „viselet” a látogatóknak nem kötelező.

(Fazokas Eszter)

Lásd még 113, 125, 136, 137

Iskolai könyvtárak

96/159

KNUTH, Rebecca: Factors in the development of school libraries in Great Britain and the United States: a comparative study = Int.Inf.Lib. Rev. 27.vol. 1995. 3.no. 265-282.p.

Az iskolai könyvtárak fejlődésére ható tényezők Nagy-Britanniában és az USA-ban

Egyesület -könyvtári -nemzeti; Feladatkör; Iskolai könyvtár; Irányelvek -könyvtári; Működési feltételek; Személyzet

Nagy-Britanniában és az Egyesült Államokban egymástól eltérő iskolai könyvtári rendszerek alakultak ki. Az Egyesült Államokban az iskolai könyvtárak médiaközpontok is egyben, függetlenek a közkönyvtárektől, kettős képesítésű (tanári és könyvtárosi) szakemberek vezetése alatt működnek, s küldetésük az oktatás támogatása. A brit iskolai könyvtárakat ezzel szemben vagy tanárok, vagy könyvtárosok vezetik, közkönyvtári támogatást élveznek, s fő feladatuk nincs pontosan eldöntve. A cikk öt olyan tényezőt tárgyal, amelyek előmozdították, illetve hátráltatták az iskolai könyvtárügy fejlődését a két országban (szabványok, személyzet és képesítés, állami támogatás, küldetés, szakmai szerveződés), aláhúзва a fejlődés közös tényezőit és a sikeres haladás irányait.

(Autoref.)

MUNKAFOLYAMATOK ÉS SZOLGÁLTATÁSOK

Állomány, állományalakítás

96/160

ZHOU, Yuan: From smart quesser to smart navigator: changes in collection development environment = Libr.Trends. 42.vol. 1994. 4.no. 648-660.p. Bibliogr.

A tudományos könyvtári állományalakító munka új lehetőségei a hálózatok világában

Állománygyarapítás; Elektronikus könyvtár; Elektronikus publikáció; Online információkérés; Tudományos és szakkönyvtárak

A hálózati technológiák, az elektronikus publikáció és az Internet lehetőségei szükségszerűen megváltoztatják a tudományos könyvtárak állománygyarapítási gyakorlatát. A kereskedelemben forgalmazott elektronikus termékek és az Interneten elérhető elektronikus források ugrásszerű megnövekedése miatt a gyarapító könyvtárosok hagyományos ismereteit ki kell bővíteni: meg kell ismerkedniük a rendelkezésre álló elektronikus forrásokkal és ezek számítógépes beszerzésének gyakorlatával. Ezen ismeretek fejleszteni fogják képességüket a változások követésére, és hatékonyabbá teszik a válogatás munkáját, de az új lehetőségek kiaknázását maguknak a gyarapítóknak kell kezdeményezniük.

(Autoref.)

Lásd még 148, 172